

KERSTMIS OP KATENDRECHT

G. J. PEELLEN

Liem Chi staat met zijn gedeukte en vervelooze trommel voor zijn borst, weggedoken in zijn rafelige en havelooze colbertje te kleumen tegen de zwart marmeren zuil van het deftige Coolsingelrestaurant.

De wind giert ijsig langs de pui, en de natte sneeuw vlokt tegen de groote ruiten, waarachter warm en behagelijk de gasten aan de met roode schemerlampjes verlichte tafeltjes zitten.

Het café is in Kerststemming.

De groote lampen zijn met rood-crêpe papier omhoesd, takjes hulst versieren de wanden, en de band stoot zijn syncopische dreungeluiden uit onder de mistletoe.

De negerdrummer bewerkt met handen en voeten zijn raasapparaten.

Kellners loopen met volle bladen af en aan.

Het publiek amuseert zich, en maakt verteringen.

Liem Chi staat droomverloren, onbeweeglijk. De wind jaagt de panden van zijn te dunne jasje spelend op en fladdert door zijn rafelige broekspijpen.

Gasten komen en gaan.

Loopen gedachteloos langs hem heen, door de draaideur. Ze zien hem nauwelijks, zóó onopvallend en schriel, zóó levenloos staat hij daar als een stuk realistisch beeldhouwwerk met de zware marmeren zuil vergroeid.

En hij schijnt de menschen om wie hij hier staat ook niet te zien.

Zijn droefgeestige oogen turen in wijde verten, over den

breeden Coolsingel, over 't groote water en de verre landen heen, naar 't kleine dorpje waar hij zijn moeder weet en zijn zusjes, in het huisje naast den bloeienden kerseboom, waar ze nu 't rookerige vuur van de droge grasstengels aanblazen.

De oogen van zijn moeder zijn er rood-ontstoken van, en doen altijd pijn. Dat heeft ze hem laten schrijven, door den wijzen man, die brieven teekenen kan, toen ze in de stad was, om de helft van den oogst aan den landheer af te dragen.

Hij heeft veel verdriet, dat hij haar niet terugschrijven kan, al zou Yan Toek het voor niets willen doen voor hem.

Maar hij heeft al maanden niets over kunnen sparen, om haar te sturen.

En zonder geld heeft het geen zin haar te antwoorden. Hij verkoopt haast niets meer, en oude Chiem Kou, met wien hij samenwoont, is ziek. Die moet toch ook zijn rijst en spek hebben.

En groot is de lijst in het dikke boek onder zijn naam, waarin Ki Chang iedere levering van pindakoekjes en pepermunt aanteekeent. Het zal niet lang meer duren, of hij krijgt daar niets meer, en Ki Chang is een groot heer, die zijn recht eischt.

Alles is treurig nu.

Vannacht ja, toen was het mooi.

Oude Chiem Kou had wat opium gekregen, en hem ervan meegedeeld.

Samen hebben ze gezogen, op hun matje, en alles vergeten.

Toen heeft hij ook zijn dorpje gezien in zijn mooie droomen.

Maar de oogen van zijn moeder waren niet rood ont-

stoken, doch stralend en vol blijden glans, omdat hij weer terug was, met veel geld en geschenken voor haar en de zusjes, en omdat hij zelf zoo rijk en voornaam leek in zijn nieuw zacht blauwe kleed, dat hem in hun oogen maakte tot een groot heer.

Vanmorgen was dat allemaal weer weg.

Yan Toek, de schrijver heeft hem nog eens den brief voorgelezen van zijn moeder, en daarin stond het nog net zoo, dat ze arm was, en bijna blind. En dat de landheer zoo wreed was, en steeds grooter deel van den oogst voor zich opeischte, en zelfs zijn mooie, jongste zusje meegenomen had met zich naar de stad.

Liem Chi staat droomverloren tegen de zuil.

De koude deert hem niet meer, hij is ver weg, onder de stralende zon van zijn geboorteland. En de knagende leegte van zijn maag voelt hij niet.

„Stakker! Wat zal die 't koud hebben,” zegt een meelijdend jong meisje, dat haastig uit den kleinen twoseater, diep in de warme bontjas gedoken, 't trottoir oversteekt, om zich naast haar verloofde, die nog even de motorkast onder een beschermende deken toedekt, naar binnen te reppen.

Ze drukt Liem Chi een dubbeltje in de magere hand.

Een vriendelijke grijns trekt over zijn gezicht.

„Tank you, tank you,” mompelt hij zangerig, en met gewoontegebaar licht hij 't deksel van de geblutste trommel op.

„Nee, laat maar,” wimpelt het meisje af.

De goudgegalonneerde portier helpt haar de draaideur door.

Even klinkt de muziek door tot op straat.

Liem Chi steekt het geldstukje behoedzaam weg.

Meer rijst vanavond.

Even blijft de glimlach nog in zijn holle gezicht.
Dan droomt hij weer verder, zijn hoofd dieper wegge-
zakt in den kalen kraag van zijn gekregen colbertje.
Wie zal het hem kwalijk nemen, dat hij 's avonds ver-
kleumd thuis gekomen met zijn schamele loon van luttele
centen, net toereikend voor wat rijst en een randje spek,
voor hem en ouden zieken Chiem Kou, heul en troost
zoekt bij de vergetelheid brengende droomenpijp?

* * *

„De rijst en spekbrigade” gaat tweeden Kerstdagmorgen
op stap door Katendrecht, om met bons voor de nood-
zakelijkste levensbehoeften den ergsten nood wat te ver-
lichten. De oude man en zijn jonge helper zijn beiden
moe. 't Is hier trap op, trap af, heel den morgen, in deze
grootte vane huizenblokken vol leed. Langs smalle kippe-
laddertjes, geholpen door vettige touwen, die neerhangen
langs de klam-vochtige houten beschotten, zoeken ze hun
weg naar de vlieringen, die nog weer in vier of meer
hokjes verdeeld zijn, om woning te bieden aan de armsten
der Chineezenkolonie, die hier dicht opeen hokken in de
benauwde atmosfeer van ongeluchte vertrekjes, vlak
onder de pannen.

Zoo komen ze ook bij Liem Chi, want een pienter Chi-
neesje, die 't tweetal zag loopen langs de Veerlaan, heeft
aangeboden met hen mee te gaan, en „veel, veel ziek
men” te wijzen.

Hier heelemaal boven achter woont Chiem Kou.

„Heel oud, heel ziek, niet rijst, niet vuur. Chiem Kou
oud man!” introduceert hij.

Behoedzaam kijkt hij eerst om 't slappe triplexdeurtje.

„Niet slapen!” stelt hij gerust.

Het moge dan waar zijn, dat Liem Chi en zijn oude

vriend niet slapen, in ieder geval worden ze door het weldoende tweetal in „bed” verrast, de mat met de dunne dekens, waar ze zich heelemaal ingerold hebben. De slaap van den witten rook is zwaar en afmattend, en hier, zelfs onder deze havelooze dekens is tenminste nog eenige warmte.

Liem Chi schiet haastig zijn broek aan, die aan 't voeten-einde ligt, en lacht zijn beminnelijksten lach.

Hij weet het, dit zijn „good men,” die hem niet met leeg handen achterlaten.

Dan veegt hij haastig met een lap het denkbeeldige stof van den eenigen stoel, dien het hokje rijk is.

Met hoofsche gebaar noodt hij den oudsten van het tweetal tot zitten.

Onder zijn hoofdkussen uit toovert hij een pakje piraten te voorschijn, waaruit hij met gracieuze gastheer-manuaal presenteert, en het tweetal Hollanders kent te goed de Oostersche opvattingen om te weigeren. Dat zou een belediging zijn, die zeer kwalijk genomen wordt.

Het zielige oude Chineesje, zijn droeve oogen, diep weggedoken in de zwarte kassen, als lichtjes in het loodgrauwe gezicht, blijft met een matten glimlach liggen in den hoek van het vertrekje, naast de kachel met den gebarsten pot, en de omgekeerde zeepkist met vuile emaille borden, die als tafel fungeert.

„Chiem Kou heel ziek,” licht Liem Chi verontschuldigend toe, nu de gids van zoeven zich bescheiden op de trap teruggetrokken heeft.

In het gebroken Engelsch lukt het gesprek zoo'n beetje.

Het voornaamste weet Liem Chi zelfs in het Nederlandsch wel duidelijk te maken. En hij krijgt zijn bonnetjes voor „rice and pork”. — die hij met een herhaald „tank you” en diepe buigingen incasseert.

Met zijn slanke smalle handen om den gebarsten pot van de kachel, demonstreert hij echter de onvolledigheid van deze gaven.

„No coal, no cook can!” („Geen kolen, dan ik niet koken kan”) en „Chiem Kou heel ziek, heel koud!”

„Nou dan zul je kolen hebben ook!” beslist meneer Bos. „Weet je nu, van wien je dit allemaal hebt? Van den Grooten Heer daarboven!”

Liem Chi knikt begrijpend, wijst naar de pannen met de uitstekende stroodokken, en vouwt zijn handen in bidgebaar.

Hij weet het heel goed. Hij heeft meer bezoek van de rijst en spekbrigade gehad.

„Kun je lezen?” vraagt meneer Bos, terwijl hij een kleurige Evangelie-uitgave in het Chineesch uit zijn zak opdiept.

Liem Chi schudt treurig het hoofd.

„No read! No!”

„Nou, dan heb ik hier wat voor je, een mooie plaat!”

Begeerig grijpt Liem Chi de felgekleurde voorstelling van den terugkeer van den verloren zoon, en volijverig loopt hij naar den schuinen beschotwand, waar een fantastische kleurenprent van een gevecht tusschen Chineezers en Japanneezers hangt, die nu een punaise missen moet, en broederlijk naast den verloren zoon komt te hangen.

„Here! Mooi!” roept hij verheugd uit, op een afstand het resultaat bewonderend, terwijl het oude mannetje van het bed af zich wat probeert op te richten, om er ook wat van te zien.

„Listen, I will tell you,” („Luister, ik wil je wat vertellen,”) zegt meneer Bos. „This is the Lord, that gives you rice and pork,” („Dit is de Heer, die je rijst en spek

geeft,") wijzend op de patriarchale vaderfiguur. „And this is you and me, and he, all of us his sons, sinners, gone far away. But he is waiting for us, and receives us with joy. Yav understand?“ („En dit ben jij en ik, en wij allemaal, zijn zonen, zondaren, zijn ver weg gegaan. Maar Hij wacht op ons en ontvangt ons met vreugde. Begrijp je?“)

„Yes, yes,“ knikt Liem Chi, weer wijzend naar boven.

„Je moet vanavond naar de „Foek Yam Tong“ komen, je weet het wel, de blijde boodschap-zaal in de Delistraat, jij en al je vrienden. Daar is feest. En daar vertelt „Yesoe pak,“ de evangelieman, veel méér; hoe je gelukkig kunt worden en rijk. Dat zal heel mooi zijn.

„Kom je ook?“

Liem Chi knikt zeer overtuigd. „Yes, yes, will come there. Foek Yam Tong, yes!“

Beleefd houdt hij de deur, die anders uit zichzelf weer dicht valt, open.

Behoedzaam daalt het tweetal het wankel kippetrapje af, langs de spijkers met hoeden en kleurige trommels.

„Mang mang han“ roept Liem Chi hen nog na. De beleefdheidsformule voor zeer gewaardeerde gasten. „Loop toch niet te snel. Verlaat mijn woning niet te spoedig!“

Beneden wacht het pientere Chineesje, de vrijwillige gids. Hij weet nog meer arme, zieke mannetjes. Nog meer adressen voor rijst en spek.

* * *

De Blijde boodschapszaal, met de Chineesche letters „Foek Yam Tong“ op de groote ruit, die weleer café-bezoekers uitzicht verleende, is feestelijk vol.

Er zijn velen gekomen — Pindachineesjes van de vlierin-

gen, stokers uit de boarding-houses die voor één avond hun ma-yong spel in den steek gelaten hebben, andere Chineezers van de groote vaart, deels met hun vrouwen of vriendinnen, en allen zitten opgewekt om den grooten kerstboom met zijn vele lichtjes.

Het zaaltje ziet er feestelijk uit. Kinderen van de slöjd-cursus, drukke halfbloedjes, die hier vanmiddag bijeen waren, hebben papieren guirlandes mogen spannen, en de wanden zijn versierd met de mooiste producten van hun zaag- en teekenwerk.

Op de tapkast, eenig overblijfsel van de vroegere Chinezenkroeg staan de witte kopjes veelbelovend gerij. Yesopak, de Evangelie-man, of „Jezusoom” zooals zijn Chineesche eeretitel, letterlijk vertaald, luidt, is aan 't woord.

Moeizaam houdt hij zijn lang en degelijk voorbereide toespraak in het kantonneesch. Hij worstelt met de taal, maar ook met de moeilijkheid om voor Oostersche luisteraars het wonderlijk Kerstgebeuren begrijpelijk te maken.

Het verhaal van God, die Zijn eigen Zoon naar de aarde gezonden heeft, om onze schulden te betalen.

God, de almachtige, en Zijn Zoon, de groote boarding-masters, bij wie wij allen wonen, en diep, diep in de schuld staan; in Zijn rekeningboek staan lange lijsten van onze schulden, van iederen dag die wij oud zijn.

Want Hij is meester over alles. Alles hier op aarde is van Hem.

En nu het wonder! Een Boardingmaster die zelf, vrijwillig, omdat Hij ons lief heeft, een streep wil halen door al die onbetaalde rekeningen, en de bladzijden van onze schuld, uit Zijn groote boek wil scheuren!

Het beeld pakt de hoorders.

Dat kennen ze, de groote rekeningen bij de boardingmasters, nu ze soms jaren niet aangemonsterd komen, en steeds dieper in de schuld raken voor iederen dag rijst en logies. Een lijst zóólang, dat het heele voorschot van de maatschappij nog lang niet toereikend is, om die te voldoen.

Een boardingmaster, die vrijwillig die schuld kwijt scheldt, dat is een wonder, ja. Wat moet die ongekend goed zijn! Sommigen lachen flauwtjes. Ze willen beleefd blijven tegen Yesoepak, maar dát kunnen ze toch moeilijk gelooven, dat zoo iemand bestaat.

Die Evangelieman wil hun misschien een sprookje vertellen, om hen bezig te houden; kwaad bedoelt hij er niet mee, dat weten ze nu wel zoo langzamerhand.

Eerst wisten ze niet wat ze van hem denken moesten. Een man, die almaar vriendelijk tegen hen is, en toch niets van hen schijnt te willen hebben. Want hij heeft niets te koop. Geen pindakoekjes, geen rijst, geen kip, geen oude kleeven. Zelfs geen opium, want anders zou hij er nu, na die jaren dat hij hier is, toch eindelijk wel eens voorzichtig mee voor den dag gekomen zijn. Eerst wisten ze maar één oplossing. Een gevaarlijke, stille spion van de politie, die hen nagaat, en met vriendelijkheid hun vertrouwen wil winnen; maar dat gelooven ze nu allang niet meer. En hij doet veel goed. Hij helpt hen, leert hun de taal, geeft de armsten rijst en spek, en kolen zelfs.

Ze mogen hier altijd vrij binnenkomen, 't is hier warm, en 't kost niets.

Dan moet die man het toch wel goed met hen meenen!

Hij zegt, dat hij dien goeden Boardingmaster, den Heer hierboven, kent.

Het is te mooi om waar te zijn.

50

Maar ze luisteren, en degenen die lezen kunnen, nemen begeerig de Evangelieboekjes in hun eigen taal aan, waarin het allemaal geschreven staat.

Dat kunnen ze nalezen.

De anderen krijgen een kleurige plaat, die Yesopak hen uitlegt.

Uit den boom komen pakjes cigarettten te voorschijn, en als enkele dames de koppen warme chocolademelk rondgeven, stralen de slimme spleetoogjes.

Het verhaal is teruggeschoven, en op den achtergrond geraakt.

Misschien is Yesopak een dwaas, maar dan toch een goedge, die het wèl met hen meent.

Yesopak voelt hun gedachtengang aan, als hij hen uitlaat, en bij de deur allen de hand reikt ten afscheid, met het verzoek gauw weer eens hier binnen te loopen.

„Tank you, tank you,” mompelen ze, eer ze de Delistraat weer ingaan, in de richting van het danspaleis, de café's en de patates-frîtes salons, waar een andere vreugde degenen wacht die nog wat geld hebben.

Hij bidt een woordeloos gebed, om zegen op dit werk, dat hem soms zoo vruchteloos en verloren lijkt.

Zou er één zaadje in een toebereiden akker vallen?

De groote Boardingmaster in den hemel weet het!